

Ettevõtete roheinvesteeringute trendid Eestis ja Euroopas

Eestis nõuab rohepöörde uuringute järgi investeeringuid vähemalt 13 miljardit eurot. Need investeeringud toovad aga majandusele suuremat kasu kui investeeringud suurema keskkonnajäljega tehnoloogiasse. Eesti ettevõtted investeerivad ja panustavad rohetehnoloogiasse sama aktiivselt kui Euroopa ettevõtted keskmiselt, kuid investeeringud energiatootmisse jäävad EL-i keskmisest maha. Riik saab toetada ettevõtteid, luues soodsa investeerimiskeskonna ja aidates jagada teadus- ja arendustegevuse riske rohetehnoloogiate arendamisel.

Eesti majanduse konkurentsivõimet mõjutavad tulevikus keskkonnamuutused, sealhulgas kliimamuutused. Kliimamuutuste ennetamine aitab hoida kokku kulusid ja toetab majanduskasvu.

Üks mahukamaid ülevaateartikleid, mis sisaldab 39 kliimamuutuste majandusmõju käsitlevat analüüsi, toob välja, et kui Maa keskmine temperatuur tõuseb 2,5 °C võrra, väheneb sissetulek maailmas 1,7%¹. Kuigi üksikute uuringute tulemused on mõneti erinevad, on analüüsides toodud hinnangud üksmeelsed selles, et kliimamuutus avaldab majandusele negatiivset mõju – kliimasoojenemine 2,5 °C võrra saajandi jooksul tähendab vähemalt dekaadi majanduskasvu kaotamist. Eesti kohta on hinnatud, et mõõdukama, 1,5 °C kliimasoojenemise stsenaariumi korral säästaks Eesti 2030. aastaks 1,5 miljardit eurot (so 4,2% 2022. aasta SKP-st)².

Eurobaromeetri küsitluse³ järgi on pea pooled Eesti elanikest teadlikud kliimasoojenemise ja majandusarengu seosest – 53% nõustub, et kliimamuutuste kahjud lähevad kallimaks maksma kui rohepöördeks vajalikud investeeringud. 51% on päri, et kliimameetmed aitavad edendada innovatsiooni ja parandada ettevõtete konkurentsivõimet.

Rohepöörde nõuab sel kümnendil kuni 13 miljardit eurot investeeringuid

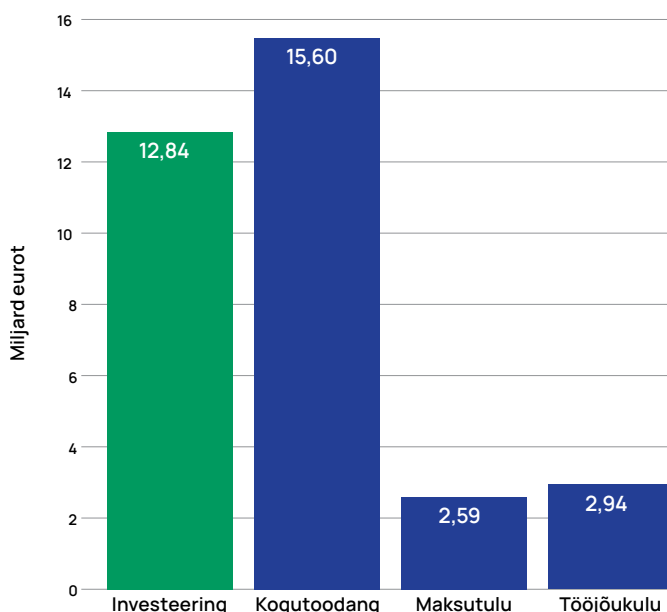
Majandustegevuses kasutatav tehnoloogia, seadmed, hooned ja energiasüsteem vajavad keskkonnaprobleemide süvenemise ennetamiseks kiiremat uuendamist, paiguti enne oma majandusliku eluea lõppu. Viie Euroopa Liidu riigi analüüsid näitavad, et rohelistel investeeringutel ja uuendustel on positiivne mõju looduskeskkonnale⁴. Eesti roheinvesteeringute vajalikuks aastaseks kogumahuks on hinnatud umbes 4% SKP-st aastani 2030, umbes 2% SKP-st ajavahemikus 2031–2040 ja kuni 1% SKP-st aastatel 2031–2040⁵. Eesti ettevõtted teevad roheinvesteeringuid üsna usinalt, aga vaja oleks kaks korda enam⁶.

Roheinvesteeringud toovad suurema majandusliku tulu kui investeerimine suurema keskkonnajäljega tehnoloogiasse

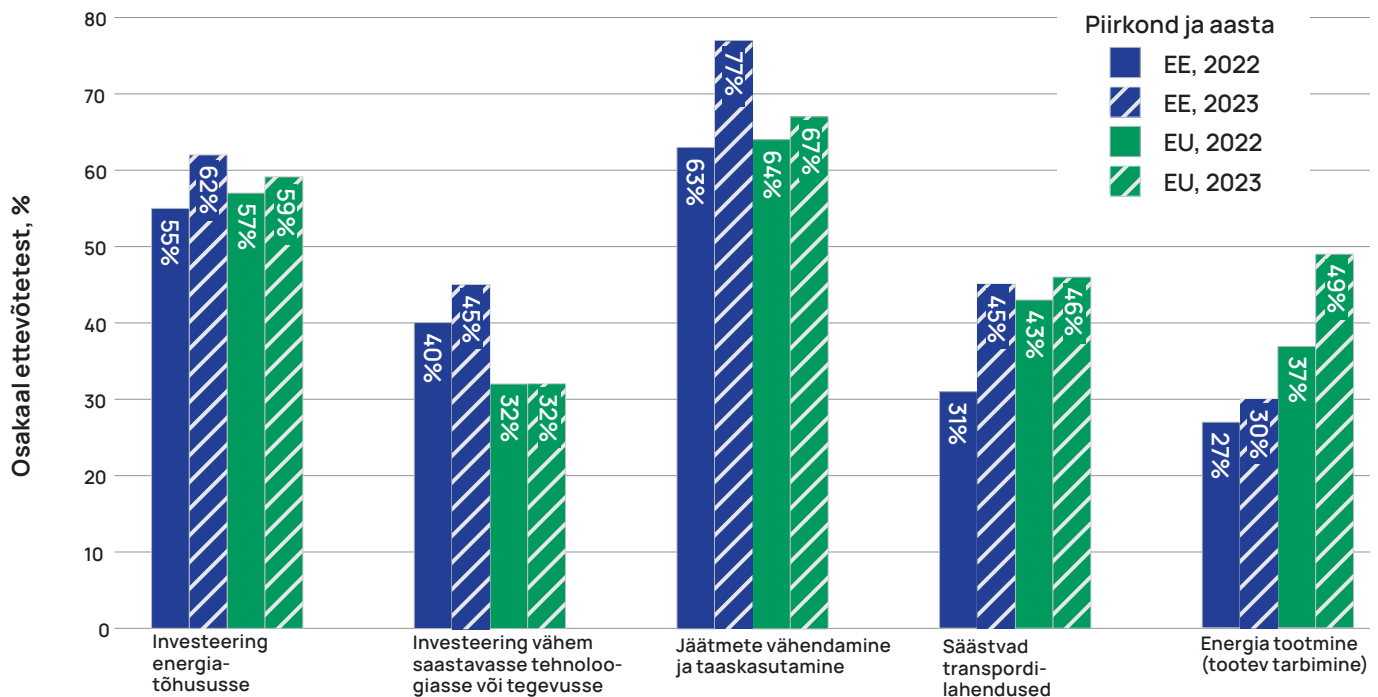
Arenaguseire Keskuse uurimissuunas „Rohepöörde trendid ja stsenaariumid Eestis“ käsitleti keskeid valikuid rohepöörde edasise elluviimisel ning analüüsi, millised alternatiivsed stsenaariumid rohepöörde elluviimiseks Eestis erinevate edasiste arengute ja põhimõteteliste valikute korral kujunevad.

Uurimissuuna materjalid: www.arenaguseire.ee

Arenaguseire Keskuse hinnangute järgi toob ühe euro investeerimine rohelisemasse majandustegevusse kaasa kogutoodangu kasvu 1,2 euro võrra ning maksutulud avalike teenuste pakkumiseks suurenevad 20 senti võrra⁷ (vaata joonis 1). Võrdluseks, 14 riigi andmetel aastail 2000–2020 on leitud, et kui taastuvenergia investeeringute puhul on kordaja punktväärtus vahemikus 1,1...1,7, siis fossiilkütuste energiainvesteeringute puhul on see 0,4...0,7⁸. Euroopa ettevõtete uuringu järgi suurendavad väikesed ja keskmised ettevõtted oma kasvu võimalusi, kui nad investeerivad ressursitõhususse. Investeeringutes ressursitõhususse 1% aastasesest käibest, on nende müügitulu 13...18% suurema tõenäosusega suurem⁹. Seega võib oodata, et roheinvesteeringutesse paigutatud raha toob majandusele ja konkurentsivõimele suuremat kasu, kui suurema keskkonnajäljega tehnoloogiasse tehtud investeeringud.

Joonis 1. Roheinvesteeringute makromajanduslik mõju. Allikas: Arenaguseire Keskus 2023¹⁰

Joonis 2. Ettevõtete osakaal, mis investeerib või rakendab mõnda järgmistest meetmetest, et vähendada kasvuhoo-negaaside heitkoguseid.

Allikas: Euroopa Investeeringupanga Investeeringuuring 2022 ja 2023¹¹

Majanduse keeruline seis ei ole vähendanud ettevõtete valmisolekut teha roheinvesteeringuid. Kuigi investeerivate ettevõtete osakaal on Euroopa Liidu keskmisel tasemel, on Eestis suhteliselt vähem ettevõtteid, mis investeerivad energiatootmisse.

2023. aastal on 53% Eesti ettevõtetest juba investeerinud ning 52% plaanib investeerida, et tegeleda ilmastikutingimuste mõjudega ja vähendada süsinikuheitmeid. ELi keskmine tase on üsna lähedal – 54% on investeerinud ja 56% plaanib seda teha. Seega Eesti ettevõtete investeerimisaktiivsus rohevaldkonnas on enamvähem ELi keskmisel tasemel.

Tõsisem mahajäämus püsib aga energia tootmisesse suunatud investeeringute vallas: EL keskmisena investeerib sellesse valdkonda peaaegu 50% ettevõtetest, Eestis 30%.

Riik saab luua investeerimiskeskonna, mis toetab roheinvesteeringuid

Hiljutine Kesk- ja Ida-Euroopa väike ja keskmise suurusega ettevõtete analüüs osutas, et neis riikides on suhteliselt enam ettevõtteid, kel puuduvad investeeringuteks piisavad sisemised ressursid ja nad seisavad silmitsi rahaliste piirangutega, mis mõjutab negatiivselt nende keskkonnasäästlikkust¹². Hästi kavandatud rahastamisvahendid nagu rohelised võla-

kirjad, aktsiad, laenud ja krediitkindlustus võivad olla heaks lahenduseks, et aidata ettevõtetel ületada rahalisi raskusi ja edendada jätkusuutlikku majandust. Edu kliimaneutraalsuse suunas liikumisel sõltub läbimurretest uute rohetehnoloogiate väljatöötamisest ja rakendamisest. Rohetehnoloogiate arendamine loob uusi majanduslikke võimalusi riikidele, kes sellesse teadlikult ja järjekindlalt investeerivad.

Eesti innovatsioonivõimekust püsib aga ettevõtete investeeringute madalam tase teadus- ja arendustegevusse võrreldes ELi keskmisega, mida on välja toonud ka OECD ja IMF (2022. aastal Eestis 1% ja ELis 1,5% SKPst).

Kuigi teadmussire ülikoolidest ettevõtlussektorisse on aja jooksul paranenud, püsib see jätkuvalt kesine¹⁴. Lisaks investeeringute ja innovatsiooni toetamisele on vaja ka tõhusat regulatiivset keskkonda – viimase meta-analüüsi järgi edendavad keskkonnareeglid roheinnovatsiooni, eriti arenenud riikides, kus on rohkem ressursse teadus- ja arendustegevuseks¹⁵.

Eurobaromeetri¹⁶ küsitluse järgi ligi 49% Eesti elanikest leiab, et investeerimine teadus- ja arendustegevusse tehnoloogiliste lahenduste leidmiseks on üks tõhusamatest viisidest keskkonnaprobleemide lahendamiseks.

Kasutatud allikad:

- Richard S. J. Tol, „A meta-analysis of the total economic impact of climate change“, *Energy Policy* 185 (1. veebruar 2024): 113922.
- Olivier Vardakoulis, Giulia Nardi (Climate Action Network Europe). 2024. Paris Pact Payoff. **Speeding Up the Green Transition for Socio-Economic Co-benefits**. Eurobaromeeter. 2023. **Climate change**.
- Abdullah Emre Caglar et al., „Assessing the role of green investments and green innovation in ecological sustainability: From a climate action perspective on European countries“, *Science of The Total Environment* 928 (10. juuni 2024): 172527.
- Siim Meeliste et al., toim. *Eesti kliimaambitsiooni tõstmise võimaluste analüüs*, Võrguteavik, SEI raport 2019, september (Tallinn: SEI Tallinn : Finantsakadeemia, 2019).
- Arenguseire Keskus, „Rohepöörde trendid ja stsenaariumid Eestis“ (Tallinn: Arenguseire Keskus., 2023).
- Arenguseire Keskus, „Rohepöörde trendid ja stsenaariumid Eestis“ (Tallinn: Arenguseire Keskus., 2023).
- Nicoletta Batini et al., „Building back better: How big are green spending multipliers?“, *Ecological Economics* 193 (1. märts 2022): 107305.
- Fatih Cemil Özbuğday et al., „Resource efficiency investments and firm performance: Evidence from European SMEs“, *Journal of Cleaner Production* 252 (10. aprill 2020): 119824.
- Arenguseire Keskus, „Rohepöörde trendid ja stsenaariumid Eestis“.
- EIB Investment Survey (EIBIS).
- Imen Bouchmel et al., „Financing sources, green investment, and environmental performance: Cross-country evidence“, *Journal of Environmental Management* 353 (27. veebruar 2024): 120230.
- Kai-Hua Wang et al., „Does green finance inspire sustainable development? Evidence from a global perspective“, *Economic Analysis and Policy* 75 (1. september 2022): 412–26.
- Kaasik, Ü., Männasoo, K., Vahter, P., Varblane, U. (2024). Eesti majanduse olukord ja väljavaated. Konkurentsivõime eksperdikogu raport Riigikogule. Tallinn: Riigikogu Kantselei.
- W. Zhang et al., „Revisiting the Porter Hypothesis: A Multi-Country Meta-Analysis of the Relationship between Environmental Regulation and Green Innovation“, *Humanities and Social Sciences Communications* 11, nr 1 (2024).
- Eurobaromeeter. 2024. **Attitudes of Europeans towards the environment**.